

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет педагогічної освіти
Кафедра спеціальної освіти

Затверджено
на засіданні кафедри спеціальної освіти
факультету педагогічної освіти
Львівського національного університету імені Івана Франка
(протокол №_1_ від _27.08.2024 р.)

В.о. завідувача кафедри

доц. Породько М.І.

Силабус з вибіркової дисципліни

«Прикладні аспекти спеціальної освіти підлітків та молоді з аутизмом»,

**що викладається в межах ОНП «Психолого-педагогічний супровід осіб з аутизмом» для
здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти за спеціальністю 016 Спеціальна
освіта**

Львів 2024 р

Назва дисципліни	Прикладні аспекти спеціальної освіти підлітків та молоді з аутизмом
Адреса викладання дисципліни	м. Львів, вул. Туган-Барановського, 7
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Факультет педагогічної освіти, кафедра спеціальної освіти
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	01 Освіта/ Педагогіка 016 Спеціальна освіта
Викладач (-і)	Ферт Ольга Григорівна, доктор педагогічних наук, професор кафедри спеціальної освіти
Контактна інформація викладача	ел. пошта: olha.fert@lnu.edu.ua
Консультації з питань навчання по дисципліні відбуваються	Субота 13.30-15.00 (кафедра спеціальної освіти, вул. Туган-Барановського, 7), on-line
Сторінка курсу	https://pedagogy.lnu.edu.ua/academics/postgraduates
Інформація про дисципліну	Дисципліна «Прикладні аспекти спеціальної освіти підлітків та молоді з аутизмом» є вибірковою дисципліною зі спеціальності <u>016 Спеціальна освіта</u> для освітньої програми «Психолого-педагогічний супровід осіб з аутизмом» для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня освіти, яка викладається в <u>4 семестрі</u> в обсязі <u>3</u> кредити (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).

<p>Коротка анотація дисципліни</p>	<p>Курс «Прикладні аспекти спеціальної освіти підлітків та молоді з аутизмом» має чітку професійну спрямованість і орієнтований на підготовку майбутніх провідних фахівців у галузі спеціальної освіти, які працюватимуть із підлітками та молоддю з розладами спектра аутизму (РСА) у закладах освіти, центрах денного перебування, навчально-реабілітаційних центрах, а також у сфері професійної підготовки та на ринку праці.</p> <p>Навчальна дисципліна «Прикладні аспекти спеціальної освіти підлітків та молоді з аутизмом» є поглибленим курсом, що поєднує теоретичну та практичну підготовку аспірантів у межах їх професійної діяльності.</p> <p>Основним завданням дисципліни є формування у майбутніх корекційних педагогів фахових компетентностей, необхідних для ефективної роботи з підлітками та молоддю з РСА в умовах інклюзивного освітнього середовища.</p>
<p>Мета та завдання дисципліни</p>	<p>Метою курсу є формування у майбутніх фахівців спеціальної освіти професійної компетентності щодо організації навчально-виховного процесу та соціалізації підлітків і молоді з аутизмом, а також опанування прикладних методик психолого-педагогічного супроводу осіб з розладами спектра аутизму (РСА) у закладах освіти різних типів.</p> <p>Завдання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ознайомити студентів з сучасними науковими підходами до розуміння аутизму як складного розладу нейрозвитку; - ознайомити аспірантів із сучасною вітчизняною системою освітніх послуг, можливостей зайнятості та працевлаштування для підлітків та молоді з РСА та її правовою основою; - сформулювати уявлення про особливості розвитку, навчання, комунікації та поведінки підлітків і молоді з РСА; - навчити добирати та застосовувати ефективні педагогічні технології, методи і стратегії підтримки осіб з аутизмом; - розвинути навички міждисциплінарної взаємодії з родиною, педагогами, психологами, асистентами в освітньому процесі; - підготувати студентів до роботи у команді супроводу підлітків та молоді з особливими освітніми потребами; - розкрити особливості та закономірності розвитку, а також потенційні можливості підлітків та молоді з РСА з різним рівнем функціональності - надати інформацію про методи та прийоми педагогічної підтримки таких учнів; формувати в

	<p>аспірантів професійний інтерес до роботи з підлітками та молоддю з РСА; виховувати в аспірантів таких важливих професійних рис корекційного педагога, як доброзичливість, тактовність і коректність, відповідальність за результати своєї діяльності, терпіння, здатність до емпатії, повага та любов до вихованців, професійна чесність та порядність;</p> <p>- розширювати професійний світогляд аспірантів, педагогічну ерудицію</p>
<p>Література для вивчення дисципліни</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Єжова Т. Є. Соціальна реабілітація дітей-інвалідів : навч. Посіб. / Т. Є. Єжова. – К. : Київ. Ун-т ім. Б. Грінченка, 2011. – 284 с. 2. Островська К.О., Химко М.Б. Проблеми психологічної діагностики аутичних дітей. Методичні рекомендації для проведення практичних занять з курсу “Дитячий аутизм: проблеми психологічної допомоги”, Львів, Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2006. – 38 с. 3. Kateryna Ostrovska, Sophia Grabovska. Motivation readiness of children to school in nuclear and single parent families // Journal of Education Culture and Society.– 2015. – No. 2. –P. 141-150 4. Савчук Л. Нові підходи до надання освітньо-корекційних послуг дітям з особливими освітніми потребами / Л. Савчук // Дефектолог № 5 (41) 2010. С. 6-9 5. Синьов В.М. Основи дефектології / В. М. Синьов, Г. М. Коберник. – К. : Вища шк., 1994 . – 141 с. 6. Скрипник, Тетяна Вікторівна, Олена Валеріївна Мартинчук, and Оксана Петрівна Таран. "Зміст і передумови діяльності батьків дітей з особливими освітніми потребами в міждисциплінарній команді супроводу." Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи 1 (32) (2024): 84-90. 7. Скрипник, Т. В., Мартинчук, О. В., Софій, Н. З., & Тищенко, Л. А. (2023). Координатор інклюзивного навчання як виклик для української освітньої системи. Науковий журнал Хортицької національної академії. Scientific Journal of Khortytsia National Academy (Серія: Педагогіка. Соціальна робота), (8), 148-156. 8. Чуприков А.П. Розлади спектра аутизму: медична та психолого-педагогічна допомога/ А.П. Чуприков, Г.М. Хворова // - Львів: Мс, 2012. – 184 с. 9. Шульженко Д.І. Аутизм не вирок / Шульженко Д.І. – Львів, 2010. – 224 с. 10. Шульженко Д. І. Основи психологічної корекції аутистичних порушень у дітей: Монографія /

Діна Іванівна Шульженко. – Київ, 2009. – 385

11. Шульженко Д. І. Психологічна корекція аутичних дітей в умовах інклюзивного навчання / Д. І. Шульженко //Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами: зб. наук. пр. / за ред. П. Н. Таланчука. – № 6 (8). – К.: Університет «Україна», 2009. – С. 194–203.
12. Колупаєва, А.А. Таранченко, О.М. (2019). Навчання дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному середовищі. Навч.-мет. пос. Х. Ранок. URL.: [https://lib.imzo.gov.ua/wadata/public/site/books2/navchalno-metodychny-posibnyky/dlya-pedpratsivnykiv-ospotreby/Navch%20ditei%20z%20osobl%20osvitnimy%20potrebamy%20v%20inkl%20seredovyshchi%20\(Kolupaieva_Taranchenko\).pdf](https://lib.imzo.gov.ua/wadata/public/site/books2/navchalno-metodychny-posibnyky/dlya-pedpratsivnykiv-ospotreby/Navch%20ditei%20z%20osobl%20osvitnimy%20potrebamy%20v%20inkl%20seredovyshchi%20(Kolupaieva_Taranchenko).pdf)
13. Месіб'ов Г. Б., Ши В., Шоплер Е. *The TEACCH Approach to Autism Spectrum Disorders*. Springer, 2012. mitpressbookstore+1
14. Mesibov G., Howley M., Naftel S. *Accessing the Curriculum for Learners with Autism Spectrum Disorders: Using the TEACCH Programme to Help Inclusion*. 2-е вид., Routledge, 2016. routledge.com
15. Scarpa A., White S.W., Attwood T. (Eds.) *CBT for Children and Adolescents with High-Functioning Autism Spectrum Disorders*. Guilford Press, 2014. routledge.com
16. Gallo-Lopez L., Rubin L.C. (Eds.) *Play-Based Interventions for Children and Adolescents with Autism Spectrum Disorders*. Routledge, 2012. routledge.com
17. (Ред.) *Interventions for Autism Spectrum Disorders: Translating Science into Practice*. Springer, 2013. link.springer.com
18. Логвінова І. П. До проблеми формування невербальних засобів комунікативної діяльності дітей із розладами спектра аутизму. Наук.-метод. журнал «Логопедія». 2011. № 2. С. 40–44.
19. Недозим І. В. Особливості емоційного та поведінкового компонентів соціального інтелекту у дітей старшого дошкільного віку з розладами аутистичного спектра. Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: Психологія. 2018. Вип. 2. С. 49-52
20. Островська К. О. Аутизм: проблеми психологічної допомоги. Навчальний посібник, 2006. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка. 110 с.
21. Островська К.О. Засади комплексної психолого-педагогічної допомоги дітям з аутизмом :

Монографія. Львів: Тріада плюс, 2012. 520 с.

22. Островська К.О. Методи діагностично-корекційної роботи з дітьми з аутизмом / К.О. Островська // Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки). Збірник наукових праць. 2017. Вип. 9,Т. 1. Кам'янець-Подільський, «Медобори-2006», 2017. С.156-167.
23. Островська К. О. Особливості поведінки дітей з аутизмом у грі з ровесниками / К.О. Островська, І.П. Островський, Х.Я. Сайко // Проблеми сучасної психології. Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету ім. І. Огієнка, Інституту психології ім. Г. С. Костюка НАПН України / За ред. С. Д. Максименка, Л. А. Онуфрієвої. Вип. 41. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2018 . С. 240-251.
24. Островська К. О. Особливості профорієнтації підлітків з аутизмом / К. О. Островська, І.П. Островський, Х.Я. Сайко // Проблеми сучасної психології. Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету ім. І. Огієнка, Інституту психології ім. Г. С. Костюка НАПН України / За ред. С. Д. Максименка, Л. А. Онуфрієвої. Вип. 39. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2018 . С. 206-220.

Додаткова література

1. «Group-based social skills interventions for adolescents with higher-functioning autism spectrum disorder: a review and looking to the future». 2013. [PubMed](#)
2. López-Nieto L., Compañ-Gabucio L.M., Torres-Collado L., Garcia-de la Hera M. «Scoping Review on Play-Based Interventions in Autism Spectrum Disorder». *Children*, 2022;9(9):1355. [mdpi.com](#)
3. Zanuttini J.Z. «Friendship-Skill Interventions for Children and Adolescents with Autism». *Global Journal of Intellectual & Developmental Disabilities*, 2021;8(5). [juniperpublishers.com](#)

Іноземні та спеціалізовані джерела

1. (Для діагностики/оцінки) «Assessment Tools | TEACCH® Autism Program» — інформація про інструменти оцінки, перехідний профіль тощо. [TEACCH® Autism Program](#)
2. (Методики корекції поведінки) Стаття або огляд щодо психосоціальних інтервенцій для тривоги у підлітків з ASD. [PubMed](#)
3. «Technology-Aided Interventions and Instruction for Adolescents with Autism Spectrum Disorder». PubMed, 2014. [PubMed](#)

<p>Обсяг курсу</p>	<p>48 години аудиторних занять. З них 32 годин лекцій, 16 годин практичних занять (для аспірантів денної форми навчання), 42 год. самостійної роботи</p>
<p>Компетентності та програмні результати навчання (за освітньою програмою)</p>	<p><i>ІК.</i> Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми у сфері спеціальної та/або інклюзивної освіти, застосовувати методологію наукової діяльності та педагогічної науки, проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне і практичне значення.</p> <p><i>Загальні компетентності</i></p> <p>ЗК-2. Здатність генерувати нові ідеї (креативність);</p> <p>ЗК-3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.</p> <p>ЗК-4. Здатність працювати в міжнародному контексті;</p> <p><i>Спеціальні (фахові, предметні) компетентності</i></p> <p>СК-1. Здатність розв'язувати комплексні проблеми, виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у сфері спеціальної та/або інклюзивної освіти;</p> <p>СК-2. Здатність застосувати сучасні методології, методи та інструменти теоретичних та емпіричних досліджень у сфері спеціальної та/або інклюзивної освіти;</p> <p>СК-3. Здатність проектувати, моделювати, розробляти нові технології, методики і засоби у сфері спеціальної та/або інклюзивної освіти, зокрема в аутології;</p> <p>СК-7. Здатність до розуміння і узагальнення сучасних наукових теорій і методів та вміння їх ефективно застосовувати для організації спеціальної та інклюзивної освіти дітей з аутизмом.</p> <p><i>Програмні результати навчання (за освітньою програмою)</i></p> <p>РН1. Мати передові концептуальні і методологічні знання у сфері спеціальної та інклюзивної освіти, загальний науковий кругозір, необхідні для критичного аналізу та переоцінки наявних знань і професійних практики у сфері спеціальної та/або інклюзивної освіти.</p> <p>РН2 Розуміти загальні принципи, методи освітніх наук, а також загальну методологію наукових досліджень, застосувати їх у власних дослідженнях у сфері спеціальної та/або інклюзивної освіти та у викладацькій практиці.</p> <p>РН3. Мати дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень, розв'язання значущих проблем у сфері спеціальної та/або інклюзивної освіти.</p> <p>РН 11. Уміння застосовувати набуті знання основних методів та прийомів спеціальної освіти та спеціальної психології для організації психолого-педагогічної діагностики, проведення реабілітаційної та</p>

	корекційно-розвивальної роботи з дітьми з аутизмом.
Ключові слова	аутологія, етика поведінки з дітьми із ООП, діагностика аутизму та інших порушень розвитку, корекційно-виховна робота з підлітками та молоддю з РСА, розвиток активного й усвідомленого ставлення до світу, просторово-часова організація середовища, вироблення стереотипів поведінки, діагностичні методики порушень розвитку, психокорекційні технології для підлітків та молоді з аутизмом, профорієнтаційні та профреабілітаційні технології для підлітків та молоді з РСА, поведінкова терапія, ТЕАССН-програма, соціальні тренінги, групова терапія, метод вибору, комунікативна терапія.
Формат курсу	Очний, заочний
теми	ДОДАТОК (схема курсу)
Підсумковий контроль, форма	іспит
Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують методологічних знань з дисциплін «Філософія», «Організація наукової діяльності».
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	При викладанні навчальної дисципліни використовуються різноманітні методи та техніки – як традиційні, так і сучасні (особистісно-орієнтовані, інформаційно-комунікаційні тощо). При цьому навчання є студентоцентричним та здійснюється через залучення до активної практичної діяльності. Зокрема, для активізації навчального процесу передбачено застосування інтерактивних методів навчання з використанням новітніх мультимедійних технологій (робота при логопедичних обстеженнях, командна робота).
Необхідні обладнання	Мультимедійний проектор, ПК з доступом до мережі Інтернет, маркери.

**Критерії оцінювання
(окремо для кожного виду
навчальної діяльності)**

Робота на 16 год. практичних заняттях: 32 бали
Підготовка 1 індивідуального проекту – 10 балів
Підготовка і написання КР – 8 балів
КЗ – 50 балів

Підсумкова максимальна кількість балів 100

Модульний контроль	Максимальна оцінка в балах					
	Поточний контроль (ПК)			Конт- рольний захід (КЗ) - <i>екзамен</i>	Підсумкова оцінка (ПК+КЗ)	
	Практичні (семінарські) заняття		Індивідуальний проект			
	Аудиторна робота	Контрольна робота				
семестр всього, у тому числі	32	8	10	50	50	100

Оцінювання практичних занять. Студенти виконують практичні роботи. За практичну роботу на практичних заняттях, студент може максимально отримати 32 балів (відповіді на заняттях відповідно до тем, які представлені в силабусах). Студенти повинні виконати 1 індивідуальний проект, що оцінюється на 10 балів. Таким чином, максимально за практичні роботи упродовж семестру можна отримати 42 **бали**, та 8 **балів** за контрольну роботу, що в сумі становить 50 балів.

Оцінювання індивідуального проекту. Студенту пропонується виконати індивідуальний проект, максимальна оцінка якого становить 10 балів.

Жодні форми академічної доброчесності не толеруються.

Питання до іспиту

1. Технологічний підхід до навчання підлітків та перекваліфікації молоді з РСА
2. Педагогічна технологія та її структура
3. Освітні, педагогічні, навчальні та виховні технології у роботі з підлітками та молоддю з РСА
4. Класифікація порушень розвитку у дорослому віці.
5. Вплив рівня аутизму на навчальні, професійні та соціальні компетентності осіб з РСА

	<ol style="list-style-type: none"> 6. Форми навчання та виховання підлітків та молоді з РСА 7. Освітні послуги в закладах МОЗ України 8. Функції спеціальної освіти для підлітків та молоді з аутизмом 9. Правова база підтримки людей з РСА в Україні 10. Характеристика підлітків та молоді з аутизмом 11. Когнітивна та мовленнєва сфера підлітків та молоді з РСА 12. Альтернативна комунікація як засіб спілкування в суспільстві 13. Професійна реабілітація та соціальна адаптація 14. Підтримане проживання для осіб з РСА 15. Психологічні особливості та корекція психіки 16. Зміст освіти для осіб з РСА у закладах професійної освіти 17. Сучасні методики навчання та соціалізації 18. Етика взаємодії з підлітками та молоддю з РСА 19. Ознаки порушень розвитку та класифікація МКХ-11 20. Корекційно-виховна робота з підлітками та молоддю з РСА 21. Психокорекційні технології для підлітків та молоді з РСА 22. Психолого-педагогічний супровід та показники змін в особистісній сфері осіб з РСА 23. Виявлення потреб підлітків та молоді з РСА для корекційної стратегії 24. Технологія психопрофілактики в освітньому середовищі 25. Системна корекційно-розвивальна робота з підлітками та молоддю з РСА 26. SMART-цілі та командна робота супроводу молоді з РСА 27. Командна взаємодія та самооцінка педагогів 28. Поведінкові методи роботи з особами з РСА
Опитування	По завершенню курсу студентам надано анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу.

ДОДАТОК
Схема курсу

Тиж.	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності (заняття)* *лекція,	Література.*** Ресурси в Інтернеті	Завдання, год.	Термін виконання
------	--------------------------	---	---------------------------------------	----------------	------------------

		самостійна, дискусія, групова робота)			
1.	Тема 1. Проблеми діагностики аутизму у підлітковому та юнацькому віці.	Лекція, 4 год. Практичне заняття, 2 год.	5, 7, 18,19	Опрацювати матеріали лекції. Розкрити питання: критерії МКХ-11, DSM-5, їх подібність та різниця	1 тиждень
2.	Тема 2. Медичні проблеми у підлітків та молоді з РСА	Лекція, 4 год. Практичне заняття, 2 год. Виконання індивідуального завдання	17, 18, Інтернет-ресурси	Опрацювати матеріали лекції. Розкрити питання: Послуги сімейної медицини, скринінг групи ризику, зокрема аутизму, опитувальники	3 тиждень
3.	Тема 3. Психолого-педагогічна характеристика підлітків та молоді з РСА	Лекція, 4 год. Практичне заняття, 2 год. Виконання індивідуального завдання.	2,5, 12, 13 Інтернет-ресурси	Опрацювати матеріали лекції Розкрити питання 1. Психолого-педагогічна характеристика підлітків та молоді з РСА. 2.Психолого-педагогічне обґрунтування змісту освіти для осіб з ООП. Опитувальник ААРЕР	5 тиждень
4.	Тема 4. Поведінкові методи у роботі з особами з РСА	Лекція, 4 год. Практичне заняття, 2 год. Презентація.	3, 4, 6, 8 Інтернет-ресурси	Опрацювати матеріали лекції. Розкрити питання 1. Сучасні методики навчання і соціалізації дітей з РСА.	7 тиждень
5.	Тема 5. Педагогічні технології включення осіб з РСА у суспільство	Лекція, 4 год. Практичне	3, 4, 6, 7, 8 Інтернет-ресурси	Опрацювати матеріали лекції Розкрити питання:	9 тиждень

		заняття, 2 год. Дискусія.		1. Технологія виявлення визначення потреб підлітків та молоді з РСА для подальшої розробки корекційно-розвивальної стратегії.	
6.	Тема 6. Концепція ТЕАСН: структурування та візуалізація	Лекція, 4 год. Практичне заняття, 2 год.	5, 6, 7, 8 Інтернет-ресурси	Опрацювати матеріали лекції Розкрити питання: Психокорекційні технології для осіб з РСА: поведінкова терапія, ТЕАСН-програма, групова терапія, метод вибору, комунікативна терапія.	11 тиждень
7.	Тема 7. Педагогічні технології диференційованого навчання змісту освіти для підлітків та молоді з РСА	Лекція, 4 год. Практичне заняття, 2 год.	5, 6, 8 Інтернет-ресурси	Опрацювати матеріали лекції Розкрити питання 1. Технологія формулювання актуальних цілей за принципами цілепокладання SMART та їх узгодженого досягнення всіма учасниками групи супроводу.	13 тиждень
8.	Тема 8. Технології інклюзивного навчання учнів з сенсорними та мовленнєвими порушеннями	Лекція, 4 год. Практичне заняття, 2 год	13, 14, 17, 18 Інтернет-ресурси	Опрацювати матеріали лекції Розкрити питання: 1. Технологія сенсорної інтеграції та корекції мовленнєвих порушень у підлітків та молоді з РСА.	15 тиждень